

Об'єднання науковців GlobalNauka
<http://www.globalnauka.com>
Онлайн-сервіс «Організатор конференцій»
<http://orgconf.com/>

СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГ

Колективна наукова монографія
Том 1

Дніпро
Акцент ПП
2020

Наукова редакційна колегія:

Василенко Інна Анатоліївна – к.т.н., доц., доцент кафедри технології неорганічних речовин та екології ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (м. Дніпро).

Іванченко Анна Володимирівна – к.т.н., доц., доцент кафедри хімічної технології неорганічних речовин Дніпровського державного технічного університету (м. Кам'янське);

Мандрика Тетяна Петрівна – викладач вищої категорії, ПЦК програмної інженерії, завідувач підготовчим відділенням Коледжу ракетно-космічного машинобудування ДНУ імені Олеса Гончара (м. Дніпро).

Автори:

<i>Андрушко І.А.</i>	<i>Дубовик Т.М.</i>	<i>Мордованець М.А.</i>	<i>Скиба М.І.</i>
<i>Басіч А.С.</i>	<i>Зозуля І.Є.</i>	<i>Махмутова Г.Ф.</i>	<i>Ткаченко С.Л.</i>
<i>Боднарюк І.М.</i>	<i>Ігнатенко В.М.</i>	<i>Ніколасенко Л.П.</i>	<i>Чигвінцева О.П.</i>
<i>Бойко Ю.В.</i>	<i>Кізь О.Б.</i>	<i>Олійник І.В.</i>	<i>Чупринов Є.В.</i>
<i>Василенко І.А.</i>	<i>Ковальова І.Б.</i>	<i>Поздрань Ю.В.</i>	<i>Шаповал Ю.Д.</i>
<i>Вдовиченко І.Н.</i>	<i>Коренко М.Г.</i>	<i>Прокопець Т.В.</i>	<i>Шимкович О.Д.</i>
<i>Вербицька Т.Г.</i>	<i>Кормер М.В.</i>	<i>Сергєєва О.В.</i>	<i>Шмельцер К.О.</i>
<i>Грицай Ж.М.</i>	<i>Макаренко Л.Ф.</i>	<i>Синегубенко Л.М.</i>	<i>Юрченко Ю.Ю.</i>
<i>Грицай Л.І.</i>	<i>Мандрика Т.П.</i>	<i>Синишина І.І.</i>	

Рецензенти:

Савченко Марія Олегівна – к.т.н., доц., доцент кафедри технології неорганічних речовин та екології ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет» (м. Дніпро);

Лялюк Віталій Павлович – д.т.н., проф., завідувач кафедри металургійних технологій Криворізького металургійного інституту Національної металургійної академії України (м. Кривий Ріг).

С 91 **Сучасний педагог:** колект. наук. монографія. Дніпро: Акцент ПП, 2020. – Т. 1. – 236 с.
ISBN 978-966-921-261 0

У монографії представлені результати наукових досліджень, новітніх педагогічних розробок та практичних впроваджень у навчальний процес, які піднімають його на новий якісний рівень, роблять доступним і більш ефективним для всіх учнів.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГ СЕРЕДНЬОЇ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	
<i>Басіч А.С.</i> ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ	6
<i>Боднарюк І.М.</i> ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ ОСОБИСТОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ	15
<i>Василенко І.А., Андрушко І.А., Ніколаєнко Л.П., Скиба М.І.</i> ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА І ВИХОВАННЯ	21
<i>Грицай Л.І., Грицай Ж.М.</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ КОНЦЕПЦІЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	32
<i>Ігнатенко В.М.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНСЦЕНІЗОВАНИХ КАЗОК НА УРОКАХ ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ	42
<i>Макаренко Л.Ф.</i> МЕТОД ПРОАНАЛІЗОВАНИХ ПОМИЛОК УСНОГО МОВЛЕННЯ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	56
<i>Прокопець Т.В.</i> ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ ВІНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ	65
<i>Синишина І.І.</i> ВОДА – ЖИТТЄДАЙНА СИЛА	79
<i>Ткаченко С.Л., Вербицька Т.Г.</i> STEM-УРОК «ДОСЛІДЖУЄМО ВУГЛЕКИСЛИЙ ГАЗ»	86
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ ПЕДАГОГ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	
<i>Вдовиченко І.Н.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ СПОСОБОМ ВЗАЄМНОГО НАВЧАННЯ	99
<i>Дубовик Т.М.</i> КОМП'ЮТЕРНІ МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІТ-СПЕЦІАЛІСТІВ	108
<i>Зозуля І.Є., Поздрань Ю.В.</i> ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	117

5. Восприятие и действие. Под ред. Запорожца. А.В. – М.: «Просвещение», 1967, 322 с.
6. Егоров А.С, Загрядский В.П. Психофизиология умственного труда. Л.: «Наука», – 1973. – 132с.
7. Лефевр В.А. Конфликтующие структуры. М.: «Советское радио», –1973. – 158 с.
8. Монмоллен М., Системы «человек и машина». М.: «Мир». – 1973. – 256 с
9. Симонов П.В. Физиологические особенности положительных и отрицательных эмоциональных состояний. М.: «Наука». – 1972. –136 с.
10. Таран В.А. Эргатические системы управления. М.: «Машиностроение». – 1976. – 188 с.
11. Дубовик Т.Н. Особенности разработки адаптивных компьютерных тренажеров. Вестник Черкасского государственного технологического университета, – №4. – 2010 – С. 98–105.
12. Сергеева О.В., Дубовик Т.Н., Использование тренажеров для учебной среды. Вестник Черкасского государственного технологического университета, – №3. – 2010. – С.136–140.
13. Voronina M.V., Moroz O.N., Sudarik-ov A.E., Rakhimzhanova M.B., Muratbakeev E.K. Systematic review and results of the experiment of a flipped learning model for the courses of descriptive geometry, engineering and computer graphics, computer geometry. Eurasia journal of mathematics, science and technology education. 2017; 13(8): 4831-4845.
14. Артюхина А.И., Великанова О.Ф., Третьяк С.В., Чумаков В.И., Великанов В.В., Иванова Н.В. Интерактивные методы обучения в развитии ситуационной готовности специалиста // The Austrian Journal of Humanities and Social Sciences. 2016. – № 1–2. – С. 48–50.
- 15 Янченко И.В. Смешанное обучение в вузе: от теории к практике // Современные проблемы науки и образования. 2016. – № 5. – С. 280.

*Зозуля Ірина Євгеніївна, к.пед.н., доцент кафедри мовознавства
Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця*

*Поздрань Юлія В'ячеславівна, к.філ.н., старший викладач кафедри
мовознавства Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця*

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація: розглянуто проблему мотивації навчання іноземних студентів, зокрема мотивації навчання української мови як іноземної у технічному ЗВО. Визначено види мотивації, що лежать в основі навчальної діяльності іноземних студентів; проаналізовано проблеми відсутності мотивації в іноземних студентів, принципи формування мотивації та способи їх реалізації з урахуванням предметних та ключових компетентностей. Також подано практичні поради таправи, спрямовані на підвищення мотивації студентів на

заняттях під час вивчення української мови як іноземної для професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: принцип, спосіб, мотивація, українська мова як іноземна, іноземні студенти.

Актуальність дослідження. Вивченням мотивації людини займалися Д. Макклелланд, Д. Аткинсон, Г. Хекхаузен, Г. Келлі, Ю. Роттер, К. Роджерс, Р. Мей, А. Н. Леонт'єв. Мотиваційному аспекту навчання уже порівняно давно приділяли велику увагу в психологічній і педагогічній літературі С. Л. Рубінштейн, Л. І. Божович, О. Г. Ковальов, Г. С. Костюк, В. С. Мерлін, В. О. Сухомлинський, М. І. Алексеева, І. О. Синиця та інші.

Перед вищою освітою сьогодення постають нові завдання, пов'язані з новими умовами соціалізації, вихованням компетентної особистості фахівця, з розвитком таких якостей, як високий професіоналізм, ініціативність, почуття відповідальності, вміння швидко орієнтуватися в ситуації, приймати самостійні рішення, формувати потребу в самовдосконаленні. Важливу роль у формуванні такої особистості відіграє позитивна мотивація студентів до навчання.

Процес удосконалення підготовки майбутніх фахівців в умовах сучасної освіти досить складний та зумовлений декількома важливими факторами. Один із них – адекватність мотивації навчальної діяльності студентів цілям і завданням освітньої системи в закладах вищої освіти. Питання формування мотивації до навчання, що є невід'ємним елементом у майбутньому професійному розвитку, вважаємо актуальним, тому що сучасні студенти поступово втрачають стимул до навчальної діяльності.

Проблема мотивації іноземних студентів до навчальної діяльності в Україні наразі є однією з найвагоміших. Адже знання – це не матеріальна річ, яку можна механічно «перекласти в голову студента». Для того, щоб процес засвоєння знань відбувся, мало бажання навчити й знань педагога. Обов'язковою передумовою є пізнавальний інтерес та внутрішнє спонукання з боку іноземних студентів, а саме мотивація до навчальної діяльності.

Володіння навичками іншомовної компетенції є необхідною особистісною та професійною якістю будь-якого фахівця, засобом соціалізації для іноземців в Україні та засобом, що об'єднує врешті-решт українців та іноземців, які проживають у нашій країні, у різних сферах діяльності. У цьому й полягає актуальність пропонованого дослідження.

Аналізування останніх публікацій. Мотивацію студентів вищої школи широко досліджували і продовжують досліджувати в рамках різних підходів та в межах різних дисциплін, насамперед спеціалісти з педагогіки та психології. Результати багатьох наукових робіт, присвячених мотивації у процесі вивчення іноземної мови, підкреслюють важливість цієї невід'ємної складової процесу. Проблему мотивації навчання всебічно досліджено у працях зарубіжних та вітчизняних психологів (І.Д. Бех, А.А. Вербицький, С.С. Занюк Є.П. Ільїн, І.С. Кон, Т. Ньюкомб, А.О. Реан, Б.О. Сосновський, К. Фельдман, В.С. Юркевич та інших). Дослідники відзначають, що мотивація є одним із найголовніших факторів у процесі вивчення іноземної мови, та пов'язують її значення з

досягненням студентами певних рівнів мовної компетенції, визначають фактори, які мотивують студента до вивчення мови, або ті, які демотивують [5, с. 3 – 4].

В Україні питаннями мотивації студентів до вивчення іноземної мови займалися раніше та продовжують свої дослідження різні науковці. А от проблемам мотивації навчання саме іноземних студентів уваги приділено небагато. Зокрема, є певні напрацювання з цієї теми у І. Зозулі, Н. Зінонос, А. Недашківської, А. Стадній, О. Сіваченко, Д. Фурт та інших.

Дослідниця А.К. Маркова багато уваги в своїх роботах приділяє різним типам стратегій дослідження мотивації, а саме: 1) вивченню впливу мотивації на діяльність, зміні діяльності залежно від актуалізації у студента різних мотивів; 2) вивченню впливу діяльності на становлення мотиваційної сфери.

Аналіз теоретичних джерел дає змогу зробити висновок про те, що мотивацію навчання розглядають, по-перше, як передумову й умову навчання, а по-друге, як результат навчальної діяльності.

Новизна. В останні роки в педагогіці вищої школи особливу увагу приділяють питанням мотивації навчальної діяльності студентів, оскільки вона свідчить про якість навчання. У теоретичних психологічних та педагогічних джерелах можна знайти багато інформації про розвиток мотиваційної сфери у студентів загалом. Але матеріалів із дослідження мотивації до навчання в іноземних студентів наразі недостатньо. Також на сьогодні немає єдиної теорії, яка могла б визначити всі фактори мотиваційного процесу. Тому новизна обраної теми є беззаперечною. Мета нашої розвідки – розглянути особливості мотивації навчання іноземних студентів в Україні, способи реалізації основних принципів формування мотивації вивчення української мови як іноземної серед іноземних студентів. Предметом нашого дослідження є принципи формування мотивації в іноземних студентів та способи її реалізації під час вивчення української мови як іноземної.

Викладення основного матеріалу. Говорячи про мотивацію, мотиви, зазвичай мають на увазі ті фактори, які спонукають іноземного студента до діяльності. На нашу думку, без цієї мотивації усі зусилля викладачів будуть приречені на невдачу: студенти або взагалі не вчитимуть мови, або будуть погано відвідувати заняття, і лише з тією метою, щоб їх не виключили з університету. В останньому випадку знання будуть поверхневі й швидко забуватимуться.

У сучасній педагогічній думці існує декілька видів мотивації стосовно вивчення іноземної мови, у нашому випадку – української.

В зарубіжній теорії та практиці навчання цікавою є теорія «цілеспрямованої орієнтації» американського психолога Р. Гарднера (R. Gardner). Її компонентами є: внутрішня мотивація (почуття, бажання, зусилля), орієнтація на навчання та ставлення до навчальної ситуації. Р. Гарднер визначає дві орієнтації щодо вивчення мови [3]:

1) інструментальна – пов'язана з бажанням того, хто навчається, вивчити мову задля досягнення певної мети (наприклад, отримання диплому про вищу освіту);

2) інтегративна – пов'язана з бажанням того, хто навчається, вивчити мову у зв'язку з позитивним особистим ставленням до цієї мови, до народу, який нею спілкується, його культури.

Р. Гарднер стверджує, що тільки при наявності інтегративного мотиву можливий справжній успіх у вивченні іноземної мови, оскільки неможливо досягти успіху у вивченні того, до чого ти байдужий, і також того, що тобі не приносить задоволення.

Але, щоб таке позитивне ставлення до народу та його культури й мови виникло, необхідно забезпечувати позитивними емоціями тих, хто навчається, в самому процесі вивчення мови.

Так як українська мова для студентів є іноземною, ми спробували з'ясувати, які ж мотиви лежать в основі навчальної діяльності іноземних студентів. Після проведення первинної діагностики (вибіркового опитування) у Вінницькому національному технічному університеті та у Вінницькому національному медичному університеті імені Миколи Пирогова ми дійшли висновку, що усі мотиви можна поділити на такі групи:

1. Широкі соціальні мотиви (відображають суспільну значущість навчання). Щороку зростає кількість студентів з іноземних країн, які бажають здобувати вищу освіту в Україні. У першу десятку за кількістю іноземних студентів в Україні входять Індія (майже 11 тис. студентів з цієї країни), Азербайджан (7,5 тис.), Марокко (5,8 тис.), Туркменістан (4,5 тис.), Нігерія (3,5 тис.), а також Грузія, Йорданія, Єгипет, Туреччина, Узбекистан та Еквадор. За словами самих іноземних студентів, наша освіта якісніша та дешевша, тому вони обирають її [9];

2. Професійні (відображають значущість навчальної діяльності для оволодіння майбутньою професією). В усіх зазначених вище країнах цінують українську як медичну, так і технічну освіту, тому студенти надають перевагу нашим закладам вищої освіти. Найпопулярніші спеціальності серед іноземних студентів – це медичні спеціальності. Якщо брати у відсотковому еквіваленті, то 45% мають бажання здобувати вищу освіту з таких спеціальностей: лікувальна справа, стоматологія та фармація. Якщо ж говорити про технічні вузи, то популярними є менеджмент та економіка, програмування й будівництво [9];

3. Пізнавальні (пов'язані з потребою в нових знаннях);

4. Мотиви матеріального заохочення (заохочення з боку батьків). Іноземні студенти не мають багато можливостей додаткового заробітку, навчаючись в Україні. Тому їх цілком влаштовує, що під час усього навчання в університеті їм допомагають батьки;

5. Утилітарні (особиста вигода, благополуччя після закінчення вищого навчального закладу). Іноземні студенти, навчаючись в Україні, отримують диплом європейського рівня, з яким їм не складно знайти роботу в майбутньому;

6. Мотив страху неуспіху. Цей мотив виявлено переважно у студентів із вираженою тенденцією до тривожності (тривога з приводу результатів майбутнього контролю знань, страх відрахування, почуття невпевненості в собі тощо).

Після проведення більш конкретизованого письмового анкетування серед іноземних студентів ми виявили, що основними мотивами навчальної діяльності є пізнавальні, професійні та ті, що пов'язані з отриманням диплома. Для дослідження мотивації навчання іноземних студентів ми використали опитувальник, розроблений Т. І. Лїбіною «Мотивація навчання у вищому

навчальному закладі» [2, с.433 – 434], але ми дещо модифікували його відповідно до специфіки навчання іноземних студентів в Україні. Методика містить три шкали: «набуття знань» – прагнення отримати нові знання, допитливість; «оволодіння професією» – бажання оволодіти професійними знаннями та сформуванню професійно важливих якостей; «отримання диплома» – прагнення отримати диплом. Опитувальник Т. І. Ільїної складається з 50 тверджень, але ми його дещо спростили. Студенти на поставлені запитання вибирали лише одну відповідь: «згоден» або «не згоден». Експериментально-дослідною роботою другого етапу діагностики було охоплено 80 респондентів (вікова категорія 18 – 22 роки) Вінницького національного технічного університету.

Аналіз результатів опитування за вказаною методикою показав, що за мотивом «набуття знань» лише 13 студентів вступили до нашого технічного університету, «оволодіння професією» – 27 студентів, «отримання диплома» – 40 студентів.

Виявлені під час опитування іноземних студентів прояви мотивації навчання свідчать про необхідність цілеспрямованої роботи з підвищення її рівня зі студентами усіх курсів на заняттях з української мови. Але не потрібно забувати і про психологічний аспект. Вчені розглядають різні шляхи формування внутрішньої мотивації. Один із них полягає в тому, що умови навчання та стосунки у групі активують окремі ситуативні спонукання, які внаслідок систематичної актуалізації поступово переходять у стійкі мотиваційні утворення. На нашу думку, формування мотивації навчання полягає в тому, щоб негативне, байдуже ставлення до навчання іноземного студента змінити на активно-позитивне. Для цього необхідно сприяти перетворенню широких спонукань студента (несвійких, визначених зовнішніми стимулами, малоусвідомлених) у стійку мотиваційну структуру шляхом групових та індивідуальних форм психокорекції.

Ми зіткнулися із ще однією важливою проблемою: Чому в іноземних студентів настільки відсутня мотивація до навчання? Відповідь проста: всі іноземні студенти, навчання яких проходить не англійською мовою, а державною, тобто українською, мають низький рівень володіння цією мовою. Тому найпершим завданням для нас постало підвищити рівень мотивації студентів до навчання за допомогою покращення знань із мови навчання. А також під час вивчення української мови як іноземної ми маємо можливість використовувати різні аудиторні групові форми роботи та позааудиторні заходи, які теж будуть сприяти мотиваційному процесу.

Опора на класифікацію мотивів навчальної діяльності, запропоновану В. Молчановською і Л. Шіпелевич [1], і врахування специфіки навчання української мови у Вінницькому національному технічному університеті вможливили висунути низку принципів формування мотивації вивчення української мови в іноземній аудиторії й розробити способи їх реалізації у процесі навчання:

1. Принцип формування інтересу до української мови як засобу спілкування – реалізується через включення в процес навчання комунікативно значущого матеріалу, зіставлення мовленнєвих ситуацій, характерних для спілкування українців та іноземців, організацію виконання студентами

комунікативних вправ, використання відеофільмів, комп'ютерних CD, DVD і мультимедійних продуктів, організацію взаємозв'язку між усіма аспектами навчання української мови;

2. Принцип розвитку інтересу до української культури – реалізується через включення у процес навчання української мови культурологічного текстового матеріалу, а також засобів образотворчої наочності, зіставлення фактів української культури з фактами китайської, еквадорської, пакистанської, іракської, йорданської культур, самостійний пошук студентами фактів української культури в довідковій літературі, використання інформації з україномовних інтернет-сайтів;

3. Принцип формування інтересу до майбутньої професії – реалізується через пояснення іноземним студентам цілей технічної освіти і можливостей застосування придбанної професійної компетенції в умовах життя в їхніх рідних країнах, включення у процес навчання текстів професійної сфери, елементарних термінологічних понять та виконання на заняттях з української мови завдань, пов'язаних з майбутньою спеціальністю;

4. Принцип формування та підтримки інтересу іноземних студентів до занять з української мови – реалізується через використання в навчальному процесі елементів проблемного навчання та завдань ігрового характеру, організацію самостійної роботи студентів на заняттях. Важливим у процесі формування мотивації вивчення української мови як іноземної є викладач, його особистісні та професійні якості;

5. Принцип підтримки позанавчальних мотивів навчальної діяльності реалізується за допомогою бесід про роль освіти в житті людини, про роль української мови в сучасному світі, про можливості її використання в сфері бізнесу, туризму та інших сферах діяльності.

На нашу думку, ці принципи не реалізуються достатньою мірою в нині діючій системі навчання української мови в багатьох українських університетах, де теоретична спрямованість навчання переважає над практичною, письмові види робіт над усними, де переважає орієнтування лише на граматику, відсутня координація навчального матеріалу, що вивчається в рамках окремих аспектів курсу української мови. Крім того, комунікативно-мовний матеріал, поданий у діючих навчальних програмах, є недостатнім для реалізації цілей спілкування і професійного навчання. Усі ці фактори, звичайно, в цілому не сприяють формуванню інтересу студентів до української мови й української культури.

Способи реалізації принципів формування мотивації вивчення української мови іноземними студентами можуть бути різними. Ми виділили для себе наступні:

– аналіз висловлювань відомих людей, що мають на меті уточнення сутності мотивації та успішності діяльності;

– читання та обговорення біографій учених із метою підсилення конструктивних копінг-стратегій студентів в умовах навчання у ЗВО;

– комунікативні завдання, спрямовані на підвищення почуття впевненості в собі та соціально-психологічної адаптації особистості в новій для неї культурі та країні (завдання «Я та моє оточення», «Встановлення контакту», «Перефразування»);

– завдання на засвоєння нової лексики, моделювання семантичних властивостей речення («Мотивація навчання», «Ідіоматичні вирази», «Продовжити думку»);

– індивідуальні та групові комунікативні завдання, що мають на меті підсилення внутрішньої мотивації навчання та отримання професії («Книга», «Чого я прагну в житті?», «Нобелівська премія», «Інтерв'ю – презентація себе»);

– завдання з розвитку писемного мовлення (написання творів-роздумів).

Ми проаналізували наукові та методичні роботи дослідників і встановили, що багато з них пропонують свої ефективні способи підвищення мотивації студентів до вивчення мови та як наслідок – подальшого навчання в університеті. І вони, безперечно, перегукуються з нашими. Наприклад, О. Наумова пропонує наступні способи [8, с. 437]:

1) створення спеціально розробленої системи вправ, виконуючи які студенти відчували б результат своєї діяльності;

2) залучення емоційної сфери в процес навчання;

3) педагогічний вплив викладача, зокрема наявність стимулів та підкріплення;

4) використання на заняттях аудіовізуальних засобів;

5) використання особистісної індивідуалізації.

Колектив кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету постійно працює над розробкою завдань для використання на заняттях з української мови як іноземної з метою підвищення мотивації навчання студентів. Це можуть бути, як усні, так і письмові завдання. Наприклад, серед письмових завдань ми часто практикуємо такі: передайте власну інформацію за допомогою e-mail, короткої телефонної розмови, записки; на основі поданої інформації складіть короткий текст, напишіть резюме, змініть кінець розповіді, придумайте самостійно закінчення розповіді. Серед усних викладачам та іноземним студентам імпонують такі види завдань: «обговоримо що відбувається...», постановка викладачем свідомо провокаційного питання або тези з подальшим коментарем студентів; прохання розкрити три головні питання з теми тощо.

У процесі постійного навчання та пошуків, ми дійшли висновку, що важливим засобом розвитку мотивації навчання є написання студентами творів з мотиваційної тематики. Наприклад, «Моя мрія і шляхи її досягнення», «Моя майбутня кар'єра», «Чому я обрав для навчання український університет»). Пропонуємо добірку вправ та завдань, які сприятимуть покращенню мотивації в іноземних студентів до вивчення української мови та навчання в цілому:

1. Вправа «Вітер дує та здуває». Мета: поглибити в учасників студентської групи знання про своїх товаришів, усунути психологічне напруження. Таким чином студенти не лише вивчають нову лексику та засвоюють уже відомі конструкції з української мови, але й знімають наругу в групі, що покращує їхню мотивацію до навчання в цілому. Суть гри полягає в тому, що всі студенти сидять по колу. Ведучий забирає один стілець з кола і промовляє: «Вітер дує і здуває всіх у кого (або хто)... » і називає якусь зовнішню ознаку, подію, чи уподобання. Наприклад: «Вітер дує і здуває всіх, хто сьогодні зробив домашнє завдання». Всі,

хто знайшов у себе названу ознаку, повинні пересісти на інше місце, але є певні умови: не можна сідати на своє місце та на місце, що знаходиться поряд;

2. Вправа «Незакінчене речення»: зміст вправи полягає в тому, щоб продовжити речення. Залежно від цілей викладач формує речення, і всі студенти по черзі продовжують його. Наприклад: «Сьогодні на заняттях я хочу дізнатися про...» (навчальна ціль) або «Сьогодні мій настрій невеселий, тому що...» (емоційний настрій);

3. Рефреймінг – продовження думки: «Сьогодні на вулиці холодно, але...» або «Я не розумію, як робити це завдання, проте...». За допомогою рефреймінгу можна знайти нове розв'язання проблеми, розвивати впевненість у собі, побачити позитивне навіть у негативній ситуації тощо;

4. Інтерактивна вправа «Ланцюжок добрих побажань»: студенти бажають один одному успіхів та отримання нових цікавих знань під час занять;

5. Вправа «Прогноз погоди»: іноземні студенти визначають свій емоційний стан на заняттях від 0 до 12 °С. А наприкінці робочого дня повідомляють, чи змінився їхній настрій;

6. Вправа «Я-лінгвіст»: студенти пояснюють значення фразеологічних зворотів, які їм підготував викладач, і також намагаються знайти відповідники цих слів у їхніх рідних мовах;

7. Вправа «Я-редактор»: студенти редагують речення.

Отже, на своїх уроках викладачі з української мови як іноземної постійно працюють над підвищенням мотиваційної сфери студентів. І цьому сприяють бінарні уроки, кейс-уроки, також уроки, на яких використовують евристичні бесіди, спостереження, випереджувальні завдання, метод проєктів, навчальні дискусії, створення ситуації зацікавленості й успіху, рольові ігри, а також інтернет-ресурси та мобільні додатки.

Підсумовуючи результати наших спостережень, опитувань та проведених анкетувань, а також беручи до уваги досвід вітчизняних та російських дослідників [3; 4; 6; 7], необхідно зазначити, що на практичних заняттях, як правило, українську мову як іноземну вивчають через систематичне теоретичне навчання й практику під керівництвом викладача. Це означає, що педагоги використовують комунікативний підхід до навчання іноземної мови, тобто навчання спілкуванню, бажана мета при цьому – комунікативна компетенція майбутніх фахівців. То як же викладачеві-мовникові підвищити навчальну мотивацію студентів під час вивчення іноземної мови (української)? Опираючись на власний багаторічний досвід, ми розробили методичні рекомендації:

– під час навчання потрібно враховувати запити, інтереси й прагнення іноземних студентів. Важлива умова для формування мотивації до навчання та пізнавальної діяльності у студентів – можливість проявити в навчанні розумову самостійність та ініціативність. Чим активніші методи навчання, тим легше викликати інтерес до навчальної діяльності. Основний засіб виховання стійкого інтересу – використання таких питань і завдань, вирішення яких вимагає від студентів активної пошукової діяльності;

– непохитна цікавість має бути основним фактором у процесі навчання;

– постійно змінювати методи і прийоми навчання. На практичних заняттях застосування різноманітних методів буде стимулювати студентів, спонукати їх до створення ситуації успіху. І все це буде відбуватися у процесі виконання завдань, що є посилюючими для всіх студентів;

– включення студентів у колективну діяльність через організацію роботи в групах, ігрові та змагальні форми, взаємоперевірку, колективний пошук вирішення проблеми, прийом «метод проб і помилок», надання студентами допомоги один одному;

– незвична форма подання навчального матеріалу;

– заохочення доступними методами до того моменту, поки у студентів не зросте впевненість у собі та у своїх силах. І це буде сприяти посиленню внутрішньої мотивації;

– пильно слідкувати за досягненнями в навчанні та відзначати їх;

– не карати за невдачу, адже невдача сама по собі є покаранням. А за всіма законами педагогіки – студента не можна карати двічі. Страх і напруженість ускладнює процес навчання, а невдачі у свою чергу знижують мотивацію;

– цілеспрямовано займатися розвитком якостей, що лежать в основі розвитку пізнавальних здібностей студентів: швидкість реакції, всі види пам'яті, увага, уява. Ця умова є необхідною для розвитку мислення іноземних студентів, що відбувається за допомогою засобів предмета, який вони вивчають;

– намагатися, коли це можливо, інтегрувати знання, пов'язуючи теми свого предмета з іншими навчальними дисциплінами, збагачуючи знання, розширюючи кругозір студентів;

– розвивати у студентів віру в себе, у свою здатність контролювати ситуацію та краще вчитися, віру в очікування гарного результату в навчальній діяльності;

– не забувати про рефлексію: через оцінку власної діяльності й діяльності інших, через оцінку результату діяльності відбувається аналіз своїх можливостей, знань та умінь;

– з'ясувати, що є причиною низької мотивації іноземних студентів: невміння вчитися, небажання вчитися або помилки виховного характеру.

Висновок. Отже, мотивація іноземного студента до навчання загалом суттєво впливає на рівень його активності на заняттях зокрема, на рівень знання мови та фахових предметів, а також на роботу, спрямовану на подолання труднощів спілкування в колективі. Завдяки певним методам організації навчального процесу мотивація студентів може підвищуватися. Урізноманітнення форм роботи на заняттях значно підвищує мотивацію навчальної діяльності іноземних студентів, вдосконалює навчально-виховний процес, створює атмосферу творчої діяльності. Студенти вчать самостійно висувати гіпотези, робити висновки, класифікувати матеріал тощо. У них підвищується інтерес до навчання і в перспективі реалізується принцип доступності в навчанні.

Підвищення мотивації відбувається через: 1) залучення студентів до самостійної роботи на занятті; 2) проблемність завдань та ситуацій; 3) контроль знань, умінь та навичок; 4) крайнознавчий матеріал; 5) доброзичливе ставлення один до одного на уроці. Тому формування стійкого рівня мотивації вимагає від

викладача врахування особистого досвіду студентів, інтересів та схильностей, емоцій та почуттів, статусу в колективі.

Список літератури:

1. Аббасан Уасин. Способы формирования мотивации изучения русского языка в иракской аудитории. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук : специальность 13 00 02 – теория и методика обучения и воспитания (русский язык как иностранный). Санкт-Петербург, 2007.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб. : Питер, 2006. 512 с.
3. Міхненко Г. Е. Мотивація як рушійна сила процесу оволодіння іноземною мовою студентами немовних вузів. URL: http://www.rusnauka.com/2_ANR_2010/Philologia/1_57399.doc.Htm (дата звернення: 30.12.2019).
4. Капитонова Т. И., Москвин Л. В. Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки. СПб. : Златоуст, 2006. 273 с.
5. Сіваченко О., Недашківська А. Що мотивує студентів вивчати українську мову як іноземну в Північній Америці. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2016. Випуск 12. С. 3–11.
6. Федотова Н. Л. Методика преподавания русского языка как иностранного. Практический курс. СПб. : Златоуст, 2013. 200 с.
7. Фурт Д. В. Motivation factors of the Ukrainian language teaching to foreign students. Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics. 2018. Ed. 20.
8. Фурт Д. В. Мотиваційні чинники навчання української мови студентів-іноземців. Науковий журнал «Молодий вчений». Херсон, 2017. № 5 (45). С. 435 – 439.
9. Щороку зростає кількість іноземних студентів, які хочуть здобувати вищу освіту в Україні. URL: <https://press.unian.ua/press/10144736-shchoroku-zrostaye-kilkist-inozemnih-studentiv-yaki-hochut-zdobuvati-vishchu-osvitu-v-ukrajini-video.html> (дата звернення: 30.12.2019).

Кізь Ольга Богданівна, канд. психол. наук, доцент кафедри психології Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

Мордованець Маріанна Андріївна, магістрантка факультет педагогіки та психології Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ГІПЕРАКТИВНІСТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМІРИ

Анотація: розкрито сучасні підходи до тлумачення сутності та причин виникнення гіперактивного розладу, визначення його типів, форм, механізмів прояву та діагностичних критеріїв виявлення. Викладено рекомендації щодо